Štev. 112 — V Trstu, v četrtek 24. aprila 1919 — Leto XLIV

Izhaja vsak dan, tudi ob nedeljah in praznikih, zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcij lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 3·—, pol leta L 18·— in celo leto L 36·—. — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 10 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 *mm*). — Oglasi trgovcev in obrtnikov *mm* po 20 stot.; osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po 40 stot., oglasi denarnih zavodov *mm* po 80 stot. Mali oglasi po 10 stot. beseda, najmanj pa L 1·—. Oglase sprejema inseratni oddelek Edinosti. Naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti. Uprava in inseratni oddelek se nahajata v Trstu, ul. sv. Frančiška As 20.

MIROVNA KONFERENCA.

»Il Messaggero« služi baje intencijam vatikanskih krogov. Zato nas zanima v tem veči meri, kako poroča o sedanji velekritični fazi mirovne konference. Obžaluje, da je začela sedaj v Italiji intenzivno delovati tovarna krivih vesti. Medtem ko se Orlando in njegovi tovariši trudijo sedaj v Parizu z vsemi svojimi močmi za obrambo pravic Italije do Reke, se navadni nepoznanci v Italiji zabavajo s tem, da razširjajo fantastične vesti, vznemirjajoče javnost. Vesti, ki jih razširjajo, so sicer kontradiktorične, ali vsi hočejo že sedaj poznati nove meje Italije in ozadje konference v Parizu; vsi napovedujejo že sedaj, kaj bodo poročali listi čez nekoliko dni. Sedaj je čas, ko prevladujejo pesimistične, sedaj zopet optimistične vesti. Nekateri hočejo vedeti, da je vprašanje Reke že rešeno s pripoznanjem priključenja k Italiji, drugi, da tudi Reke in Splita. Drugi zopet označajo jadranske otoke, priznane Italiji, ali pa ozemlja v Mali Aziji, ki pričejo pod vpliv Italije. Pa tudi za milijarde odškodnine, ki pripadejo državnemu zakladu Italijanskemu, vedo nekateri. Same bajke, izmišljotine — pravi »Messaggero«. Očitno jim je namen ta, da pripravljajo duhove na eventualna nevarna razočaranja, ako bodoči mir ne prinese, ne more prinesti vseh tistih darov, s katerimi razmetavajo ti špekulanti z ljudsko nezadovoljnostjo. Isto igro so igrali tekom vojne. Kolikokrat so razširjali vesti o preitranih uspehih o zavojevanju Gorice, Trsta in Trentina?! To je bila špekulacija na razočaranje naslednjega dne. Ali narod se je znal upirati vsem takim poizkusom in se bo znal tudi sedaj vsem ekscesom pesimizma, ali pa optimizma, od strani tistih, ki hočejo preprečati mir. Resnica pa je ena sama: da ni še nič sklenjenega v Parizu glede zahtev Italije. Diplomatična bitka ni nič manje srdita, nego je bila ona na bojiščih. Vsa odlašanja govore o velikih težavah, s katerimi se je boriti italijanskim odposlancem. Nadeja se pa, da bo končno tudi njih program — kakor je oni Francozov — slavil zmago. V istem izdanju od 23. t. m. prinaša »Messaggero« poročilo iz Pariza z dne 20. t. m., kjer pripoveduje o borbi Orlanda v svetu četvorice in njegovih razgovorih z Wilsonom, ki pa niso prinesli odločitve. V ponedeljek se ti vrhovni sodniki sestanejo na razgovor o zapletenem jugoslovanskem vprašanju. Ali bo ta razgovor definitiven? Vsekako dokazuje to odlašanje — pravi »Messaggero« — da doslej ni bilo možno doseči zadovoljivega sporazuma, »da smo torej še precej oddaljeni od cilja, ki smo si ga postavili.« Pričakujemo torej — tako zaključuje — z zaupanjem, da Italija ne pride poražena s konference v Parizu.

Zakasnitev z rešitvijo italijanskih problemov.

RIM 22. »Giornale d'Italia«, ki je glasilo Sonnina, je prejel iz Pariza: Ne boste se smeli čuditi, če preliminarji ne bodo pripravljeni za 25. in tudi ne za 26. To pa radi zakasnitve poročila o pogodbi. Gre za odgoditev za kak dan. Vsekako pa je gotovo, da italijanska delegacija ne privoli v razpravo z Nemci, to je: ne pritrdi preliminarijem miru, če ne bo poprej rešeno vprašanje Jadrana. Posredovanje Sonnina v svetu četvorice dokazuje, da so zaupni razgovori dovršeni in da smo vstopili v odločilno fazo. Sonnino je v angleškem jeziku izčrpno razložil italijansko naziranje o vseh spornih točkah jadranskega problema, to je: o vzhodni Istri in Reki, kakor tudi o dalmatinskem vprašanju. Sonninov ekspoze se ne ozira samo na pravico Italije, kakor izhaja iz londonskega pakta in na samoodločbo kakor jo zahteva Reka, ampak tudi na ves jadranski problem z ozirom na etniške, zgodovinske, gospodarske, strategične in politične reflekse. Ni se čuditi, če bo razprava o problemu Jadrana zahtevala še nekoliko dni. Naš program se ne da več krčiti, ker je to minimalen program. Zadošča misel, da londonski pakt ne vsebuje Splita, na katerega mučeništva ne moremo misliti brez neskončne boli. Tistemu minimumu zadovoljitve narodnih aspiracij, ki jih zahteva Italija, se ne more oporekati in se ne more krčiti. Danes, kakor včeraj, more biti smer našega vedenja le ena sama: vztrajanje.

Italijanski problem in vlasti, ki so podpisale londonski pakt.

PARIZ 22. Včeraj je bil sestanek, ki so se ga udeležili samo podpisniki na londonskem paktu. Tudi Wilsona ni bilo. Razpravljali so o italijanskem problemu z gledišča obvez, ki so jih zavezniki sprejeli napram Italiji dne 26. aprila 1915 in ki jim Amerika, vstopivši v vojno, ni hotela pritrditi.

Za francosko-angleško-amerikansko zvezo.

PARIZ 22. »Matin« poroča, da je namerovana zveza med Francijo, Anglijo in Ameriko za brambo zapadne meje, sestavljena v obliki čisto kratkega besedila, v katerem je določeno, da se bodo te tri vlasti medsebojno podpirale, ako bi Nemčija hotela zopet napasti Francijo. Ta zveza se podpише istega dne, ko bodo podpisani preliminariji miru.

Neomahljivo stališče italijanskih delegatov.

TURIN 23. Poročevalec lista »Gazzetta del Popolo« brzojavlja iz Pariza: Čeravno so naši delegati popustili od svojih zahtev, kolikor jim je dovolila neomajana volja italijanskega naroda, je vendarle prišlo do precejšnjega nesoglasja med najožjimi zahtevami naših odposlancev in najširšimi rešitvami, ki bi jih hoteli naši zavezniki. Nesoglasja so toliko z Amerikanci, kolikor s kontinentalnimi zavezniki; pripomniti se mora, da je stališče prvih in drugih zelo različno. Francija in Anglija ste vezani z londonskim paktom, ki ga ne morete oporekati, pa se omejujejo samo na protislovje glede reškega vprašanja. Amerika, ki ni nikakor vezana, hoče razširiti svoje protislovje tudi na naše jadranske, posebno pa dalmatinske zahteve. Zamorem na vsak način trditi, da ni še prišlo do končnega razdora in da naši odposlanci niso še sklenili, da odidejo, toda gotovo je, da bodo naši odposlanci v obrambo naših zakonitih pravic zavzeli stališče, ki ga zahteva položaj. Naši delegati ne bodo odstopili od svojih minimalnih zahtev predloženih v pomirljivem namenu, tudi če bi to imelo najtežje posledice. Narod naj stoji disciplinirano, stanovito in složno za svojimi delegati, ki so njegove najtoplejše želje in neomajano voljo iskreno zastopali.

Italijanska delegacija na mirovni konferenci.

MILAN 23. Po zadnjih vesteh ni še prišlo do nobenega sklepa. Wilson ni sodeloval pri razpravah, ali je ostal v kontaktu s svojimi kolegi. Posebej se je pogovarjal s Clemenceauom in Lloyd Georgom. Do sedaj ni še znano, kaj se je govorilo, tedi trdi se, da italijanska delegacija ne smatra svojih načel za nespremenljiva, a drži se vendar trdo svojega minimalnega programa.

Združene države dobo mandat za Carigrad in Armenijo.

PARIZ 22. Sodeč po brzojavu, ki ga je dobila pariška izdaja »New-York Heralda«, bo mandat za Mehiko in Turčijo ter Armenijo in Albanijo poverjem Združenim državam, če bo projekt za Zvezo narodov odobren. Ameriško javno mnenje, ki se gotovo ne bi strinjalo s pošiljanjem ameriških čet v Malo Azijo, bi ne nasprotovalo temu, da se pošlje ameriška vojska v Mehiko, da vzpostavi mir. Te informacije se nikakor ne strinjajo z mnenjem na mirovni konferenci, kjer so prepričani, da Amerika ne odkloni armenskega mandata, ki jej ga sami Armenci vsiljujejo. »Temps« pripominja, da se je v zadnjem času govorilo celo o poverjenju carigrajskega mandata Združenim državam. Ta rešitev, ki jej Anglija in Francija morete le pritrditi, temelji, pravi list, na enostavnem podmednarodenju Carigrada in carigrajskih vrat.

Egiptovska misija na mirovni konferenci.

PARIZ 22. Včeraj se je izkrcala v Marsilji številna delegacija egiptovske narodne stranke pod vodstvom Saad paše Zaoluda, podpredsednika zakonodajne skupščine. Delegacijski vodja se je takole izrazil proti poročevalcu lista »Temps«: »Upamo, da bodo naše zahteve uvažene na mirovni konferenci. Vstaja v Egiptu je prišla sama od sebi vsled sistematične politike zatiranja 13 milijonskega naroda, enodušnega v svojih idealih. Za časa vstaje ni bil nobeden tujec na bodisikak način razžaljen. Francoske, italijanske in ameriške zastave so plapolale pred manifestanti. Armenski izgredi so bili provzročeni po armenskih izzivalcih; to dokažejo dokumenti, ki se priobče.

IZ ANGLIJE.

Nova pomorska linija za Jadransko morje.

REKA, 22. Zagrebška »Riječ« je dobila iz Pariza: Obvestili so nas, da je »Cunard Linie« odprla novo progo za Jadransko morje. Prvi za to progo določeni parnik ima natovoreno različno blago za Srbijo, Dalmacijo in Reko. Za Srbijo določeno blago potuje pod vladinim protektoratom; v ta namen je ustanovljena na Angleškem posebna banka s trgovskimi uradom.

IZ RUSIJE.

Boljševiki na Krimu.

LONDON 22. Reuterjeva agencija pravi, da se je pred Sevastopolom vršil boj. Francozi so z napadom na bodala vzeli boljševikom »zeleno gričevje«. Sovražnik je imel velike izgube. Boljševiki so predlagali premirje sedmih dni, ki jim je bilo dovoljeno.

IZ NEMČIJE.

Militarične operacije proti Monakovemu.

CURIH 22. Iz Monakovega poročajo: Boj med vlado in sveti za osvojitev oblasti je stopil v odločilno fazo. Pričetek militaričnih operacij je vprašanje malo dni. Rdeča straža se pripravlja za energičen odpor. Letaki, ki so jih metali zrakoplovci, naznanjajo prebivalstvu Monakovega bližanje virtemberških čet. Velikonočni dnevi so minuli mirno. Glede prehrane so se vršila pogajanja. Bamberška vlada je zajamčila nemudno izročitev živil pod pogojem, da se razdele pravično.

Nemčija hoče pravičnega in trajnega miru za vse narode.

CURIH 22. Iz Berolina javljajo: V svojem odgovoru na neko vprašanje je izjavil Erzberger, da se je komisija za premirje točno izogibala, da ne oteži navzkrižja med Nemčijo in Francijo. Izjavil je na to, da ni resnična trditev, da bi se bil Clemenceau zanimal za to, da Nemčija dobi živil ter je naglasil, da v nobeni deželi ni vpliv socijalistov na vlado tako slab kakor je v Franciji. Erzberger je rekel poleg tega: Z radostjo sprejememo priliko za dosego in ustaljenje dobrih razmer do Francije, ali to ni odvisno od nas. Nemška vlada vztraja trdno pri naziranju kakor izhaja iz izmenjave not z Wilsonom, da se sklene pravičen in trajen mir z vsemi narodi, vštevši Francijo. Kar se tiče vprašanja odgovornosti, je izjavil Erzberger, da se ne more privoliti, da bi le Francija objavila svoje dokumente, ter je povdarjal stališče nemške vlade, da vsako vprašanje, in ne samo tista iz-za zadnjih 15 dni pred izbruhom vojne, je podrediti proučenju nevtralnega neodvisnega sodišča.

Nemška vlada pričakuje odgovora od Clemenceauja.

BAZEL 22. Iz Berolina javljajo: »Norddeutsche Allg. Zeitung« piše: Prva skupina nemških delegatov ne bo smela odpotovati poprej, nego se Clemenceau izjavi o odgovoru Nemčije. Če bo odgovor pritrjevalen, bo mogla delegacija odpotovati dne 29. aprila, da sprejme mirovne pogoje najhitreje do 1. maja. Če bo izhajalo iz prvih priobčenj, da mislijo naši sovražniki začeti z res resnimi pogajanji, se bo morala takoj odposlati tudi druga skupina delegatov, mej njimi 40 socijalistov za nemška gospodarska vprašanja. Socijalistični »Vorwärts« pravi, da vprašanje, ali mir, sklenjen vsled pogajanj, ali pa narinjen mir — ostaja za sedaj. Po jasnosti je k večemu druga nota Clemenceau-a drug korak do pogajanj. Mi socijalisti — pravi rečeni list — zahtevamo miru, ki nam omogoči z uspehom pobijati bodoče želje po rivendikaciji ter da se nemško ozemlje ne podredi proti njegovi volji tujemu gospodstvu. Ne more se vsiliti nemškemu narodu jarma, pod katerim bi poginil. »Tägliche Rundschau« pravi, da bi ententa dobro storila, če ne bi še nadalje zavlačevala začetka pogajanj, kajti mir je potreben tudi njej, kakor je nam.

IZ ŠVICE.

Agitacije socijalistične stranke.

CURIH, 22. Na socijalističnem zborovanju v Bernu so enoglasno sklenili, da bodo podpirali v zadružnem Svetu predloženo zahtevo za ženski volilni glas. Predložili so državnemu Svetu v Bazileji prošnjo, da se izda amnestija za vse obsojence v procesu splošne stavke.

Enoglasno so sklenili da proglase stavko na 1. majnika. — Po zborovanju v S. Golo se je podalo okoli 2000 zborovalcev pred vojašnico, kjer so demonstrirali in izvižgali ojačene straže. Oddelek pehote, ki je bil poslan proti množici, je zahteval, naj se zborovalci razidejo, toda leti se povelju niso hoteli udati. Vojaštvo je nato spustilo na množico vodo iz hidrantov, na kar se je le-ta protestirajoč razšla.

IZ NEMŠKE AVSTRIJE.

Dunajski dogodki in ogrska komunistična vlada

BAZEL, 22. Poročajo z Dunaja: Ogrski narodni komisar Bela Khun protestira v »Arbeiter Zeitung« proti nekaterim listom, ki očitajo ogrski vladi krivdo nad dunajskimi dogodki in s tem kvarijo dobre odnošaje med tema dvema državama. Bela Khun izjavlja, da ni ogrska munistična vlada v nobeni zvezi z dunajskimi dogodki, ker se sovjetska vlada noče nikakor vmešavati v zadeve tujih držav. Dunajski osrednji delavski svet je razpravljal o političnem položaju in o dogodkih med demostracijo brezposelnih delavcev. Odklonili so enoglasno, izvzemši 7 komunističnih glasov, komunistično izjavo, v kateri se je izrazilo nezaupanje socijalističnim članom vlade. Izjava socijalistične stranke je bila sprejeta z istim sorazmerjem glasov. Vlada je sklenila proglasiti za praznik 1. majnik in 12. november, obletnico proglašenja republike.

IZ OGRSKE.

Revolucijonarna sodišča na Ogrskem.

»Secolo« od 22. t. m. prinaša zanimivo poročilo o položaju na Ogrskem: Narodni komisar za šolstvo Sigismund Kunfy, je izdal naredbo o svobodnem veroizpovedanju, v kateri protestira proti očitkom, da bi proletarijatova diktaturua hotela komunizirati cerkve in žene. Kunfy je nakazal, naj vsi duhovni na Veliko noč oznanijo iz prižnice, da zagotavlja sovjetska republika vsem svobodo, a duhovnom svobodno izvrševanje nijih službe.

Ženitbeni zakon se ne spremeni. Zanimivo je, da je vlada v drugem dnevu diktature izdala proglas, ki določa, da se morajo proglasiti za poročene osebe, ki so živele vsaj leto dni v divjem zakonu. Ta naredba je bila potem preklicana, toda vtis je ostal. V šolah je ustavljen nauk o veri a zato učijo otroke neke vrsti marsiljezo revolucijonarne in komunistične vsebine. Seminišča so zaprta. Obiskal sem, pripoveduje »Secolov« poročevalec nekatera revolucijonarna sodišča; v bližini in tik pred temi se nahajajo kamioni s strojnicami; z oken in balkonov bližnjih hiš visijo žrela malih topov. Na sodiščih so trije sodniki, državni pravdnik in en branitelj. Sodniki so proletarci. Danes je predsedoval sodišču neki metalurgični delavec iz delavnice Fiat, drugi sodnik je bil neki delavec iz delavnice Fiat, a tretji sodnik je bil neki mizar. Državni pravdnik in branitelji so odvetniki, ali to ni neobhodno potrebno. Neko drugo sodišče je bilo sestavljeno od 1 natakarja in dveh strojnikov. Slučaji, o katerih se sodili v moji prisotnosti, niso bili važni in obtoženci so bili obsojeni na male kazni. Dosedaj so sodišča izrekla samo dve smrtni obsodbi: proti nekemu Avstrijcu, ki je širli lažnjive govorice o revoluciji in nekega vojaka, ki je bil obdolžen ropanja. Toda te dve obsodbi niste bili izvršeni, ker so obtoženci bili proletarci. Sodišča so pa veliko obtožencev obsodila na prisilno delo radi ubojstva. Pri obsodbah pa ne sledijo stalnim direktivam; en delikt je lahko kaznovani z 20letnim zaporom ali pa tudi samo s triletnim z ozirom na družabno stanje obtoženca in sodniško sočutje.

IZ SRBIJE.

Tkanine za Jugoslavijo.

Posnemljemo iz večernega »Lavoratore«:

REKA 22. Zagrebški »Obzor« ima iz Belgrada: V Solun so dospele ogromne množine tkanin za Jugoslavijo. Blago prihaja iz Anglije in Francije.

Reorganizacija jugoslovanske vojske.

REKA 22. »Obzor« prinaša iz Belgrada, da se v jugoslovansko vojsko sprejme še 1000 častnikov in 500 vojaških uradnikov.

Črnogorski delegati so vstopili v demokratski blok.

REKA 22. »Jutranji list« prinaša iz Zagreba, da so črnogorski delegati vstopili v demokratski blok. Delegat Božović je v imenu svojih tovarišev podpisal proglas demokratskega bloka.

IZ ITALIJE.

50.000 brezposelnih delavcev vsled stavke tehničnih voditeljev.

TURIN, 22. Turinski metalurgični industrijalci so izjavili, da so pripravljeni plačati odškodnino do 19. t. m. 50.000 prisilno brezposelnim delavcem vsled stavke tehničnih voditeljev. Industrijalci so ponudili 5 lir na dan ženskam, 6 pomočnikom, 8 delavcem.

Delavci so na imponirajočem zborovanju zaključili, da sprejmejo predlog industrijalcev, a da si bodo prizadevali, da dobe odškodnino ne samo do 19. t. m., temveč za ves čas stavke. Vpeljana so nova pogajanja s tehničnimi voditelji glede rešitve spora.

Socijalna in nacijonalna ideja.

(Dopis.)

Veliki preobrati, ki so na obzorju, postavljajo vso našo javnost, vse naše stranke, ves naš narod pred novo stališče in povzročajo neobhodno revizijo in razširjenje programov, tako političkih, gospodarskih, kakor družabnih.

Ves ta preobrat stopa pred nas z veliko sigurnostjo in ni več dvoma vanj, stopa mogočno pod vplivom svetovnega preobrata idej in temeljev družbe, ki jih je podrla svetovna vojna in na njih razvalinah se sedaj dviga nova prerojena družba.

Dve veliki ideji, ki sti dosedaj v masah človeštva prodirali le evolucionalno in brez nasilnega hrupa, se dvigati sedaj z vso svojo elementarno silo kvišku in zahtevati brezpogojne klonitve velikim idejam.

Pred svojo nalogo stojiti — socialna in nacionalna ideja!

Obe sti že dosegli zmago v masah ljudstva, čeprav se še upira tej zmagi dvojica, ki noče pojmiti novega prerojenja. Toda zaman — kajti prelita kri hoče zadoščenja, in socialna in nacionalna pravičnost sta edina temelja, ki nam je zamoreta zagotoviti!

Zgodovinske in le na državni ideji temelječe države bodo morale pasti in na njih mesto stopijo nacionalne države; kapitalistična in buržoazijska družba in družabna uredba bo morala odstopiti svoje mesto komunistični, ali socialistično urejeni družbi.

To nam mora prinesti vojna, sicer je bila brez uspeha in brez pomena! Če se bo grešilo in se ne zadosti tem načelom, če nasilno, še začasno, zavlada imperializem, potem se bo kruto maščevala zgodovina. V tem trenutku grozi človeštvu novo prelivanje krvi, ker obe ideji si bosti hoteli priboriti zmago revolucionarnim potom.

Kakor intelegent nikdar ne sme biti pristaš vojne, tako tudi nikdar ne sme biti pristaš revolucije. To principielno! — dokler vladata razum in treznost.

Žalostno sliko za bodočnost Evrope nam kaže današnja Rusija. Toda tudi o njej smo prepričani, da vse njeno notranje vrvenje ne bo zaman. Pride čas, ko Rusija vstane zopet. Prerojena in prenovljena, modernizirana v družabnem ustroju, močnejša, nego je bila kedaj prej!

V Rusiji bomo videli izgled, da je revolucija več nego le strmoglavljenje kake vlade; da je predramljenje človeške družbe in inteligence, postoterenje iznajdljivosti duha, da je jutranja zarja nove vede in nove dobe.

Naš narod lahko mirno gleda na nove prodirajoče zmagovalne ideje in jih lahko pozdravlja kot zaželjene znake nove dobe! Novi preokreti družbe se bolj krijejo s stremljenji našega naroda, nego so se krilil dosedaj z našimi potmi, po katerih smo bili prisiljeni hoditi.

Naš narod je povečini proletarski narod; zato ga novo gibanje ne zadene tako globoko in občutno kakor druge narode; hitreje in z manjšimi žrtvami se izvrši v njem preokret družbe in laglje prebijemo krizo, nego drugi.

Neizogiben je preustroj družbe v socialističkem duhu na podlagi modernih nazorov vede, ako hočemo, da bo napredek povsod odgovarjajoč socialnemu razvijanju človeštva. To, kar ni marala dati in ni pripoznala narodom družba, zasnovana na kapitalističnih temeljih, jim — njih nacijonalno pravo — pripozna nova, prerojena družba na podlagi načela socialne pravičnosti in eksistenčnega prava.

Združi se duševni in žuljavi proletarijat in se dvigne proti vsem, ki bi še ovirali pohod in zmage dan novim idejam. Evolucijski preobrat družbe, ki vodi do revolucije nazorov, in revolucijski preobrat družbe potom bojev za obstanek proti izkoriščajočemu kapitalizmu, bosta obema le različna pota k istim smotrom.

Individualizem se mora umakniti socializmu: plod prvega — liberalna načela — ki so vladala v minolosti, so bila le prehodna v vzgoji človeštva, in se morajo umakniti zmagujočim nacelom socializma; aristokracija mora priznati vodilno silo premoči — demokraciji. Kdor noče — pade!

Načelo razvoja nam je potrdila tudi sedanja vojna: nič ni stalnega, vse se razvija in je dobro le toliko časa, dokler se ni preživelo; potem je novo dobro toliko časa, da v razvoju ne propade.

Zmaguje pa danes tudi z vso silo ideja demokratizma! Demokratizem je rodil boj proti nadvladi, izkoriščanju in zatiranju; zato mora odpasti tudi nadvlada narodov in postaviti je namesto nje popolno avtonomijo in samovlado. Če je boj za nadvlado med narodi le tekmovanje med kapitalisti, je boj za avtonomijo proti pocjarmljenju in proti izkoriščanju tudi boj proti kapitalizmu in hkrati boj za obce socialno pravo. Demokratizem postavlja temelje nacionalni avtonomiji, ki se ne ukloni nobeni obliki in umetno zasnovani premoči, ki bi pospeševala raznarodovanje: demokratizem zahteva odpravo vladajočih slojev in odpravo vladajočih narodov.

Le na razvalinah sedanjega družabnega reda je možno, da se uveljavi popolna pravičnost novih idej; zato je pred njihovim vstajenjem neizogiben polom in razdejanje.

Dosedanja družba se mora razbiti, ker je krivična tem načelom — ker bodočnost mora biti zasnovana na ravnopravnosti vseh članov družbe in na sporazumu narodov!

Boljševiški car — skrivnostni mož, ki grozi Evropi z anarhijo.

(Oris meteorične karijere Nikolaja Vladimira Uljanov-Lenjina, znamenitega prvoboritelja ruskega boljševizma, ki si prizadeva, da razširi smrtonosno kugo svojega anarhističnega nauka preko vsega sveta, da prevrže obstoječi družabni red.)

»Ignatius Phayne v tedniku »The Graphic« od 1. marca 1919.

Nizozemski minister Mynheer Oudendyk je izjavil pred velevlastmi na pariški konferenci brez ovinkov in brez pridržka, da razširjanje ruskega boljševizma ali »vlade mase« pomenja konec civilizacije. M. St. Pichon, francoski minister za vnanje stvari, noče imeti nobenega neposrednega stika s to zločinsko vlado. In M. Noulens, ki je bil še nedavno poslanik v Petrogradu, je dejal na Quai d'Orsay, da zločini, ki omadežujejo sedaj Rusijo, postavljajo to deželo izven mej človeštva.

In vendar, tako velika je uganjka človeške narave: prava duša in prvoborilec boljševizma je mož-znanstvenik, ljubitelj živali, odločen nasprotnik rivisekcije v laboratorijih, da, celo šošmar, ki se peča z Mendeljevskimi poizkusi z grahom in fižolom na vrtu. Tak je tajinstveni mož, ki oborožuje sedaj vojsko petih milijonov vojakov, da vrže svet »mirnega časa« v bolečine razrednih bojev z Marxovim bojnim klicem: »Trpini sveta, združiti se! Vse lahko pridobite, izgubite pa k večjemu svoje verige!«

Lenjinovemu nauku moramo pripisovati val nasilja in podivjanosti, ki je ena najbolj grozečih prikazni sedanjih dni. Nikolaj Vladimir Uljanov-Lenjin ni Žid in tudi ne Nemec, kakor se trdili mnogi. On je pravi Rus; rodil se je v odlični družini v Sembrisku ob Volgi l. 1870. Mož vznesene postave in mežikajoče resnosti, ima Lenin pravcato sokratsko moč nad dovzetno mladino. Njegova magnetična sila na govornici, njegov sardonični smeh in grizeči dovtip, njegova divja gestikulacija, plamteče oči in njegov govor sličen potoku vrele lave, — tu je ona moč, ki je potegnila za tem povsem izrednim možem vse one, ki so stopili predenj kot osiroteli nasprotniki.

Nihilizem se je pretakal po žilah Leninove rodovine. Starejši brat mu je bil usmrčen, ker se je udeležil zarote zoper Aleksandra II. Petindvajset let je gojil Lenin idejo o diktaturi proletarijata. Že prav zgodaj je spisal v svoji čudoviti karijeri socijalno-politično delo: »Razvitek kapitalizma na Ruskem«. Po revoluciji l. 1905 je bil Lenin pregnan v inozemstvo. Ko je izbruhnila svetovna vojna, so ga v Krakovu internirali kot sovražnega inozemca; a kmalu so ga izpustili in pridružil se je ruski koloniji v Zimmerwaldu. Saj je bila Švica varno zavetišče tem človeškim pticam-roparicam! Vrnivši se v Petrograd pod provizorično vlado je začel Lenin propovedovati mir za vsako

---

PODLISTEK

Nikolaj Sevirjov.

Ruski spisal **M. Arcibašev.** — Poslovenil **M. A—č.**

IV.

V kleti, kjer je Sevirjov zavžil svoje kosilo, je bilo vse glasno in navzoči so zginjevali v megli, sestavljeni iz tabakovega dima in ozračja, napolnjenega s potovim duhom in kuhinjskimi puhi.

Sevirjov je sedel pod okno, mimo katerega so neprestano hitele človeške noge gor in dol. S komolci oprt na umazano mizno pogrinjalo je ravnodušno zrl v sosednjo sobo, kjer so se v tobakovem dimu premikale nerazločne osebe okrog vegastega biljarda. Suho rožljanje in glasen smeh je čul od tam. Pri sosednji mizi so sedeli pijani čevljarski pomočniki. Nekdo iz med njih, mož koščenega in obupanega obličja z uhanom v ušesu je zabaval ostale. Neokreten kmet, zroč z brezizraznimi očmi v tega moža, je bil cilj njegovih porogljivih opazk. Temu kmetu je čevljarski pomočnik s posebno slastjo obešal najrazličnejše laži, ter pri tem konaj zadrževal smeh. Naenkrat pa užitka, ki mu ga je dajala ta šala, ni mogel več prenašati; ves iz sebe se je tolkel po kolenih ter obrnivši se k svojim poslušalcem klical z glasom, ki se je tresel od veselja:

»Kakšen tepec, kaj, bratje? Neprestano mu lažem, pa vse verjame.«

Kmet se je smehljal v zadregi ter se obrnil v drugo stran. Delavec z uhanom pa se je takorekoč vlegel na mizo ter iznova začel govoriti s široko odprtimi usti in svečanim izrazom. Kmet se je stresel, poklonil in prav poblevno gledal na govornika. Vsaki trenutek so se škripajoč odprla vrata in v meglo zaviti se prihajali novi gostje, katerih ropotanje in zabavljanje je bilo slišati že s stopnjic.

Megla in mrak sta bila vedno gostejša, kričanje v nizkem prostoru je vedno naraščalo. Kričanje, dim, slab duh, kletvine in človeška družba so se pretvarjali v težko moro, v kateri se je razkrajalo vse brez razločka.

Mršav človek z dolgim vratom in mračnim, oduševljenim obrazom je prisedel k Sevirjovi mizi. Očividno je bil zelo razburjen. Sedaj je podprl glavo z obema rokama, sedaj je gledal nemirno okrog sebe, nestrpno se je premikal na stolu in pričel iskati po žepih, kakor bi hotel nekaj najti. Včasih je pogledal Sevirjova, kakor bi ga hotel nagovoriti; vendar mu je bržkone manjkalo za to poguma. Dasiravno je Sevirjov opazil njegovo namero, ga je gledal zelo hladno in se mu ni približal niti za las. Končno, ko je čevljar z uhani povzročil z dobro posrečenim dovtipom velikanski smeh, ki je lahkovernega kmeta popolnoma zmedel, se je obrnil mož z dolgim vratom k Sevirjovu, pokazal s sočutnim usmevom na razposajenega pomočnika in dejal:

»Ta spada bržkone tudi med ubežnike?!«

»Da,« je odvrnil Sevirjov kratko in neprijazno.

Oni z dolgim vratom se je z odločnim gibom obrnil k njemu in ga vprašal z izrazom, kakor bi se pripravljal, da skoči v vodo:

»Ali ni res, tovariš, tudi vi spadate k nam... ste tudi delavec?«

»Da,« je dejal zopet Sevirjov.

Oni z dolgim vratom se je stresel.

»Prosim, poslušajte me... šele tri dni sem v glavnem mestu... Morda bi mi mogli svetovati, kako bi dobil delo... Jaz sem ključavničar.«

Pri tem je gledal Sevirjova proseče, vendar oduševljeni izraz ni zapustil niti za trenutek njegovega obraza.

Sevirjov je molčal nekaj časa, potem pa mu je odgovoril:

»Tega žalibog ne morem; sam nimam posla. Sedaj ni nobenega dela. V mestu se nahaja okrog desettisoč brezposelnih ljudi.«

Drugi je strmel v Sevirjova s pol odprtimi usti. Njegov obraz se je popolnoma izpremenil; pobledel je in z njega je izginila vsa energija ter je dobil izraz naivne, brezbrambne obupnosti. Težko se je nagnil nazaj in iztegnil obupno roke predse.

»Čemu ste prišli semkaj?« je vprašal Sevirjov nepričakovano in ves v besnosti, ki ga je naenkrat obšla. »Ali niste vedeli, kako morajo ljudje tukaj stradati? Tam bi bili ostali, kjer ste bili!«

»Nisem mogel,« se je branil drugi ves zmeden. »Ko sem nehal delati, sem prišel na črno listo... Kaj sem hotel začeti?«

(Dalje.)

ceno in splošno zaplembo zasebnega imetja. Osrčeni po njem so odposlanci delavcev in vojakov prisilili Miljukova k odstopu.

Čeidze je mislil, da revolucija izčrpa tega novega apostola; a Leninov dnevnik »Pravda« je že bljuval strup na Francijo in Britanijo in pridobival mnogo privržencev za novo anarhistično stvar. Kmalu so moža dolžili, da prejema nemški denar; a on se je nasmehnil, češ, vzel bi katerikoli denar, da bi žnjim le pospešil razširjanje svojega vsemirskega nauka.

Lenin se je povspel kvišku liki meteor. Sedeč v palači, ki je bila nekoč last plesalke Krzesinske, ljubljenke zadnjega carja, je kljuboval vsem poizkusom nasprotnikov, ki so ga hoteli pregnati; saj ga je branil prvi polk strojnih pušk. Leninova želja, da razširi boljševizem, je postala strastna blaznost. Do tedaj pa vidimo kako potuje po svetu, včasih prostovoljno, včasih prisilno. Nahajamo tega resnega bradatega moža v Lvovu, San Remu in Lizboni. V Petrogradu je študiral biologijo skupaj s Čičerinom in navdušenim Krilenkom, ki je sledil svojemu učitelju v gališko pregnanstvo. Od ene učne stolice do druge je potoval ta »skrivnostni« mož, ne da bi imel pri tem drugega smotra pred sabo, nego, da vnema dijaške pobune.

V galiških Zakopanih je poučeval Lenin nemščino in hodil okoli kot »Herr Professor« v črnem žamtu, spremljan od svojega zvestega psa. V Lvovu je ognjevito predaval o naukih Karla Marxa. A povsod je bil nekak zarotnik; gledal je s spečimi očmi brezpravdni cilj svetovne vlade proletarcev. »Nedolžno« pismo prijatelju v Moskvi je navadno skrivalo važne novice o kakem novem gibanju. Lenin je pisal mojstrski v fini prozi treh jezikov in je znal najti sto potov, da vtihotapi svoje spise v Rusijo, Nemčijo in Francijo. Kjerkoli je bival, je bil »boljševiški« car in vodja vedno naraščajoči množici, ki obsega sedaj mlade diplomate in plemenitaše in znanstvenike ravnotako kakor izvržek človeštva, ki ga je zavedel najprej despotizem in potem plen, ki je onemu sledil.

Neko noč je avstrijska policija nenadoma preiskala tujčevo predmestno hišo. Prevrgla je skrinje z rastlinami — učenjak je branil, češ da jih neguje radi eksperimentov — in našli so se revolucijonarni papirji pod prstjo. Leninov nauk je, da si morajo delavci prilastiti vso oblast in odstraniti vse druge stanove. »Proletarska vlada« ne sme priznati nobenih dolgov. Socijalistična država naj ne priznava pogodeb med zasebniki. To je, kar naj uniči našo »kapitalistično cmiko« in potem bo novi red zgrajen na pravičnih temeljih.

Nespametno bi bilo, če bi hotel kdo oporekati, da ta fanatik ni oseba velike moči in fascinirajočega poleta: njegov nauk, ki je danes razširjen od Portugalske do Argentinije in od Amsterdama do Odese, in grožnja z njegovo novo oboroženo silo so preveč jasne stvari. »Anglosaksonizem« je, ki ga Lenin črti radi njegove trgovinske smeri; in buržoazijci — ljudje, ki nosijo ovratnike — so sovražniki proletarske družbe. Radi tega ga je treba iztrebiti z neusmiljenostjo, ki naj bo hujša od pruske. Ne sme biti več nobene produkcije za zasebno korist. Marksizem je prava gospodarstvena smernica. Njemu na ljubo so šli boljševiki naprej do vsakega še tako usodnega izgleda, od svobodne ljubezni (z nasiljem, če treba) do neprikritega trgovanja s sužnji, tako, da se lahko prodajajo »nepriljubljenci« (v boljševiškem smislu seveda) najboljšemu ponudniku, kakor na Krimu, kjer je Maksim Gorkij o priliki svoje deportacije opazil, da so sužnji padli v ceni od 50 na 35 rubljev.

Seveda ima ta blaznost tudi svojo humoristično stran, kakor če bi na pr. postavili nepismenega Jahń ravnateljem Angleške banke. A svet velevlasti na pariški konferenci ne smatra boljševizma kot kako smešno stvar, pač pa kot usodno nadlogo, ki zadržuje in izpodkopava svetovni mir. Lenin sam deli lastne privržence v tri razrede. »Od sto mojih učencev«, pravi z običajno mirnostjo, »je 30 lopovov, 69 norcev in en sam pravi boljševik!« Da je kot učitelj odkritosrčen, o tem ne more biti niti sence dvoma. Kakor pravi govornik začenja z močnim, jasnim, prijetno donečim glasom in rabi le najnavadnejše besede. Rezajoč s kazalcem zrak, se pripogiba do boka, se razvnema slično derviškemu plesalcu in sega z rahločutno roko nad masivno bradato glavo.

»Poglejte v zrcalo za Vami«, — je zagrmel nekoč odposlanstvu vojakov in delavcev v obraz — »obličja, ki jih gledate, so obličja omladine. — — Sedaj pa dovolite voditeljem naših nasprotnikov, da pogledajo v steklo. In plen je njih sovraštvo, plen njih ponošeni ideali. Želite si torej vojno s starcem ali mir z omladino?« — Kdo more zanikati presunljivo moč tega poziva v naših nejasnih dneh?

Opomba prevajalca. Potrudil sem se, da bi prevel kolikor možno verno članek, ki je izšel pod gornjim naslovom v uglednem angleškem tedniku, ter tako seznanil tudi širšo slovensko javnost z naziranjem, ki ga ima velik del angleške javnosti o Leninu in boljševizmu v Rusiji. Slovenci se gotovo ne strinjamo z izvajanji in opazkami vsebovanimi v tem spisu, a na drugi strani si tudi ne moremo ustvariti lastne jasne sodbe o boljševiškem gibanju v širni Rusiji med dobrodušnimi mužiki, ki so delali skozi stoletja najhujšo tlako. Vesti, ki nam dohajajo o ondotnih razmerah, si nasprotujejo druga drugi, so netočne in tendencijozno zavite ter vsled tega nezanesljive.

Angleški člankar obsoja boljševizem, ker prepoveduje le-ta produkcijo za zasebni dobiček; ni dvoma, da čuti člankar velik strah, da ne bi boljševizem uničil dobičkanosne angleške trgovine. Da bi pa bil Leninov nauk tako krvoločen in smrtonosen za človeško moriko, na tem smemo dvomiti z vso pravico. Ali nam ne riše člankar sam Lenina kot prav rahločutnega moža, ki nasprotuje celo znanstvenim operacijam na živih živalih? Pomanjkanje zanesljivih vesti o ondotnih razmerah nam pa, kakor omenjeno, branijo, da bi izrekli že danes jasno sodbo o praktičnem udejstvovanju Leninovega komunizma; nadejamo se pa vsekakor, da se končna sodba, ki jo progla- šele bodočnost, ne bo krila z zgorajšno obsodbo, ki jo izreka angleški pisec.

Henri Barbusse Gabrielu d'Annunzio

Veliki francoski pisec Henri Barbusse je priobčil v listu »Populaire« pismo, naslovljeno na Gabrijela d'Annunzio, v katerem izjavlja, da ne priznava več glasu — poeta. »Danes (piše Barbusse) vaši spevi niso lepi in vaša zgovornost zveni slabo. Ko govorite vi o življenju in smrti, ima vaša sijajna eksaltacija nekaj umetnega in blesk potvorjenih kamenov — komaj da se nahajajo v ubogem deklamatorju ostanki prosvetljenega in jakega genija, ki smo njegova dela občudovali. Kako in zakaj se vaš glas, ki se tako malo sklada s širokimi obzorji, z živo dramo realnosti, ne prilagodja tudi gospodovalno živi drami, ki jej je danes svet v pozorišče; zakaj ne odgovarja bolj veličini boli, mizerije, splošnega nadejanja?

Dočim govorite vi obupno, da bi krvavemu poboju plemen dali sijaj, ki ga nima; da bi oživeli in olepšali neki militaričen ideal, ki ga je vojna obsodila in ubila; med tem, ko se strašne posledice velikega konflikta krčijo za vas v vprašanju plena in obmejevanj posesti; med tem, ko vi trudoljubivo poizkušate, da bi branili svojo imperijalistično tezo, tragikomične akcente, in se vaša plemenita inspiracija slabo uveljavljal, se vesoljnost in človečanstvo pripravljata, da popolnoma izpremenita svojo dušo in svojo voljo!

Ta velikanski dogodek vam uhaja in zato vaš lirizem zveni votlo. Ali ne vidite, kako ljudstvo vse zemlje skuša dvigniti se na površje kakor da je ljudstvo potapljajočih se? — da je doba sužnosti zaključena ter da začenja druga doba? — da načelo moči gromi, se giblje, tiplje in išče novih krojev? — in da gre za stvari, veliko bolj visoke, bolj globoke in bolj nujne, nego so tiste, za katere se razvnemajo vaši militaristični duhovi? — Jutri, morda še poprej, se dovrše velikanski pravični prevrati, ki jim zahotěna in blažena nesposobnost vladajočih da morda obuke — viharja. — (Po večernem »Lavoratore« od 23. aprila).

Domače vesti.

Mraz v pomladi — mirovna konferenca — krize. Za rokodelstvo vremenskih prerokov so prišli slabi časi, četudi ne tako slabi kakor za kronane glave, kakor uči tragična usoda Viljemov, Karlov, Ferdinandov, Nikolajev, da niti ne govorimo o vseh tistih glavarjih raznih nemških držav in državic, ki jim človek ne more vedeti imena vsem, ker jih je bilo res preveč — vladarjev namreč. Tako na slabem, kakor so ti bivši »izvoljenci« na vrhovih človeštva, pa vendar niso še vremenski preroki. Za te pridejo še ugodni časi, za one druge pa nikdar več... Prišle so sape neprijazne, ki odganjajo njihovo ladjo od pristanišča in jej ne dovoljujejo povrnitve, da bi jim zopet »mili narodi« pokladali na vznožje prestola prisege svoje nepremične vdanosti in zvestobe... Tempi passati — ko je Viljem živel svoj tempone: življenje sijaja in bogoslužnosti... Zašli smo, kar pa ni čudo, ko so nam vedno na misli in pred očmi vzroki, ki so dovedli do pariške konference, obetajoče... mir. Viljem in mir pa sta dva pojma, ki izključujeta drug drugega, kakor se izključujeta voda in ogenj... Kako naj bi človek, ki koprni po miru, ne misli obenem na konferenco in na Viljema s — pelinom v duši?! Posebno še, ko se vrinja vmes pekoča misel na toliko prelite nedolžne krvi! Ah — da: hoteli smo govoriti o vremenu, ki nam je letošnje velikonočne praznike tako neusmiljeno zasolilo, pardon: namočilo! Ves Veliki teden je obzorje kazalo mračno in čemerno lice, da je tudi ubogi zemljan moral delati kisel obraz. Saj je vreme napovedovalo še turobneje praznike, nego bi itak bili tudi pod najjasnejim nebom in ob najlepšem vremenu! In kar je obetalo med tednom, je »pošteno« držalo velikonočno soboto in še pošteneje v nedeljo. Čas si si tratil s tem, da si med vlažnimi zidovi gledal, kako naletajo deževne kaplje ob šipe. Seveda so redko sejani tisti, ki jim ugaja taka zabava na dan, ko so v navadi veseli izleti tja ven v božjo naravo in v .... okoliške krčme. V ponedeljek je bilo sicer nekoliko bolje, vendar pa tudi neprijetno, ker so se — brila je močna sapa — izletniki pošteno navžili... prahu. Koliko da je bilo tudi potvic, gnjati in jajec, o tem nas niso obvestili poročevalci. Božje kapljice pa je bilo; o tem so govorili marsikak obraz, marsikak jezik in marsikaka — noga. Ne sodimo strogo, saj so ljudje potrebni... razvedrila v težkih časih... V torek pa zopet mokrota, mokrota in sama mokrota z neba doli — da ne boste misliti kaj drugega. Včerajšnji dan, sreda, pa nam je prinesel presenečenje: sredi pomladi zimo, občuten mraz, ki ne bi delal sramote niti božičnemu času! Zimske suknje so slavile nenadno zopetno vstajenje... ako niso že odšle na letovišče — o grda misel ti — v zastavljalnico. In kako smo jih včeraj zjutraj tesno ovijali okoli telesa in tiščali roke v žepe! In vse to v drugi polovici aprila! Ne more biti drugače, nego da se je tudi meteorologom (vremeroslovcem) zmešal koledar, ako ni tudi tega raznesla vojna furija. Ali pa je morda nastala kaka kriza tudi za vremenskimi kulisami tam gori?

Kron — ni več. Predvčerajšnjim so odšle zadnje krone v italijanske državne blagajne. Ali res? Domnevno, da. Ali pa v resnici. Sodeč pa po razpoloženju v zadnjih dnevih je računati, da je še marsikaka kronica ostala v žepih zasebnikov. Ali se ne bodo kesali? »Lavoratore« pa pripoveduje, kako so prihajale k njemu uboge ženice bridko tožeč, da niso zamogle menjati svojih kron iz raznih razlogov, v glavnem pa najbrž zato, ker tisti slabi papir, ki naj bi imel veljavo denarja, ni bil ravno v najboljem stanju. Tožile so in imele se razloga za to. Kaj in kam s tistim papirjem? Vprašanje je tem bridkejše, ker so prizadeti večinoma siromašni ljudje. In je ni pomoči. Vsaj za sedaj ne. Oblasti ne mislijo — kakor vse kaže — ničesar ukreniti v tem pogledu. Ostaja le zelo rahla nada, da morda kako srečno naključje omogoči dotičnikom, da se iznebe tistega papirja na način, da tudi kaj dobe zanj.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE. Nocoj ob 8 benefična predstava za angažirani ansambl. Vprizori se narodna igra s petjem »REVČEK ANDREJČEK« z g. Skrbinškom v naslovni ulogi. Prodaja vstopnic med 9—12, 3—5 in eno uro pred predstavo.

Vabimo občinstvo na obilen obisk, da se pri polni hiši poslovimo od letošnje sezone.

Plesni venček, ki se je imel vršiti prihodnjo soboto v Slovanski Čitalnici, se odlaga radi koncerta Glasbene Matice n a s e o dne 30. aprila.

Na željo igralcev so se določile za današnjo predstavo sledeče cene: Lože: lir 20'—. Sedeži I.—V. vrste L 4'—, V.—X. L 3'—, X.—XV. L 2'—. Sedeži na galeriji L 2'—. Stojišče na galeriji in pritličje L 1'—. — Odbor »Dramatičnega društva«.

Podružnica Glasbene Matice v Trstu priredi v soboto, dne 26. aprila 1919 v veliki dvorani Narodnega doma koncert. Spored izvajata: pianistka gdč. Estela Kuzmanić in orkester Glasbene Matice. Dirigent: prof. F. Topič. Spored: I. 1. Grieg E.: Hjertesar — Srčner ane, iz elegičnih melodij za orkester. 2. Rozkošny J.: Novellete: a) Allo moderato. b) Andante, orkester. 3. Chopin F.: Scherzo H-mol, igra gdč. Estela Kuzmaničeva 4. Prechazka F.: Serenada za orkester. (Odmor). II. 5. Grieg E.: Preludij op. 40. — Allo vivace, orkester. 6. Grieg E.: Vareu — zadnja pomlad iz elegičnih melodij za orkester. 7. Liszt F.: Balada H-mol, igra gdč. E. Kuzmaničeva. 8. Čajkovski P.: Tretja elegija za orkester. Začetek točno ob 8 zvečer.

Vstopnice za koncert podružnice Glasbene Matice v soboto 26. t. m., so v predprodaji pri blagajničarki dram. društva. Cene so sledeče: Lože L 10'—, sedeži od I.—V. vrste L 3'—, od VI.—X. L 2'50, od XI.—XV. L 2'—; sedeži na galeriji L 1'50; stojišča v pritličju L 1'—, za dijake L —'70, vstopnina na galerijo L —'70. Opozarjamo vse, ki imajo sedeže rezervirane, da pridejo ponje do petka ob 12, ker se sicer razprodajo.

Pogreša se 12-letni fantič Ferdinand Ralca z Zgornje Grete št. 445. Odšel je iz hiše v soboto zjutraj in od tedaj nimajo starši nobene sledi več o njem. Fant je za njegovo starost srednje velikosti, sicer pa krepko razvit. Oblečen je bil v belo mornariško obleko s temnimi črtami. Čevlji rmeni, čepica siva, maja rdeča, suknjica modra. Govori slovensko, italijansko in nemško. Kdor bi našel kako sled po njem, naj nemudoma — proti nagradi — sporoči obupanim staršem, ali pa oblasti. Prosimo v imenu očeta, ki se je pred nami topil v neopisni žalosti in joku.

Godbeno društvo pri Sv. Jakobu priredi na 1. majnik vrtno veselico v Narodnem domu pri Sv. Ivanu. Na sporedu je petje, godba, dve igri in šaljiva tombola, v dvorani pa prosta zabava. Opomba: Veselica se vrši ob vsakem vremenu, ker se v slučaju prav slabega vremena vrši zabava v dvorani. — Odbor.

Nove cene tobačnih izdelkov in užigalic. Od 20. aprila dalje veljajo naslednje cene:

Inozemske smotke:	
Regalia Londres	L —'80
Londres	» —'70
Trabucos	» —'60
Medianites	» —'50
Minghetti	» —'45
Grimaldi	» —'35
Brasile	» —'35
Dama	» —'20
Portorico	» —'20
Smotke boljše vrste:	
Attenuati	L —'40
Virginia alla paglia	» —'40
Izbrane:	
Virginia alla paglia	L —'30
Virginia	» —'30
Navadne:	
Toscani	L —'30
Fermontati Toscani normali	» —'30
Fermontati Toscani corti	» —'25
Fermontati Mezzi Toscani	» —'15
Cavour normali	» —'30
Cavour corti	» —'25
Cavour	» —'25
Forti	» —'30
Alla paglia — Selia	» —'25
Branca	» —'20
Cigarete (cene za zavojček 10 cigaret):	
Savoia	L 2'—
Orientali	» 1'50
Uso Egiziano	» 1'50
Avana	» 1'50
Uso Russo	» 1'50
Serraglio	» 1'30
Levante	» 1'30
Giubek	» 1'20
Macedonia	» 1'—
Virginia	» —'80
Maryland	» —'70
Hölgy	» —'70
Király	» —'70
Nazionali	» —'60
Indigene	» —'50
Duna	» —'50
Popolari	» —'40
Ogrske	» —'40
Užigalice (voščenke):	
škatljica po 30 užigalic	L —'10
škatljica po 70 užigalic	» —'20
škatljica po 50 užigalic	» —'20
Švedske:	
škatljica po 40 užigalic	L —'40
škatljica po 20 užigalic	» —'15
Žvepleuke:	
škatljica po 15 užigalic	L —'02½
škatljica po 30 užigalic	L —'05
škatljica po 75 užigalic	» —'10
škatljica po 150 užigalic	» —'20
škatljica po 50 užigalic	» —'10
škatljica po 75 užigalic	» —'15
škatljica po 150 užigalic	» —'25

Kolesar ga je podrl. Včeraj je prišel na zdravniško postajo sedemletni Arminij Platzer, ki je imel rano na nosu. Povedal je, da ga je podrl neki kolesar.

Zopet avtomobil! Vsakdan se ponavljajo nesreče radi prehitre avtomobilske vožnje. Včeraj je neki avtomobil povozil 13letnega Franja Paresiča v bližini mestne plinarne. Revček je bil zelo poškodovan. Prepeljali so ga v bolnišnico, toda njegovo stanje je zelo nevarno; revček lahko vsak hip izdihne.

Darovi.

— Železničarji v Kanalu so o priliki štrajkovske renumeracije nabrali 111 lir za potrebno učiteljstvo CM šol. Klobuk z glave pred takim dokazom bratskega in človekoljubnega čustvovanja od strani ljudi, ki so sami potrebni.

— Namesto venca na grob g. Jožefe Kocjan Žirje, daruje od prvih prejetih lir Anton Mervič, nadučitelj v Povirju 10 lir za moško podružnico Ciril-Metodove družbe.

Književnost in umetnost.

STANO KOSOVEL:

Naše gledališče ima nekaj naraščaja, ki ga vodi latentna sila Milana Skrbinška. Ta naraščaj je vpregžen s svojim mojstrom v isti jarem, in mora marsikdaj prav krepko povleči, da gledališki voz ne obtiči v blatu na cesti. Vsakemu članu tega naraščaja je naše občinstvo po nekaj dolžno, zakaj, od vsakega je po nekaj prejelo; in ta duševni dolg bo treba topot poravnati z gmotno podporo.

O »Revčku Andrejčku« kot literarnem delu ne govorim; pobavim se nekoliko samo s posameznimi člani družine na odru.

Z gospo Paulinovo se ne morem sprijazniti v nobeni ulogi. Njena igra ni glede rutine morda najslabša, toda v srcé mi noče. Ne ogreje me. In kadar me igra ne ogreje, ni umetniška, dasi je morda umetna. Med tema dvema izrazoma pa moramo razločevati. Zelo me bo veselilo, če bom mogel svoje mnenje glede g. Paulinove kdaj popraviti (in to storim rad takoj, čim se uverim, da sem se varal), toda doslej pogrešam pri nji tiste čustvenosti in iskrenosti, ki se razodeva v podajanju vsakega **pravega** umetnika.

Mnogo umetniške dispozicije je opaziti pri gdč. Kavčičevi. Če se kdaj užene, pridobi njena igra na toploti in naravnosti, obenem pa izgine vsa tista rafinirana zunanjost, ki ji pri nastopih še vedno škodi. Vsako pretiravanje je umetnosti kvarno, zato se ga je treba iznebiti že takoj v začetku. V drami ne bi smela s svojim glasom tako peti. — Tudi v vlogah naivke — gdč. Gradišarjeve se časih zasveti iskra umetnosti. Njena velika ovira za oder pa je zelo, zelo šibak glas, s katerim ne more razpolagati kakor bi bilo potreba. Pozornosti vreden bo razvoj gdč. Mezgečeve, če kdaj splava na relativno površino. O gospé Silovi ne bom govoril na široko; ona se je razvila do neke stopnje in bržkone ne pojde naprej. Porabna je za nekatere vloge, glas pa se ji večkrat izneveri, nego vdá. Neoporečno je torej, da imamo v ženskem naraščaju nekaj dobrih nad; in jaz sem prvi, ki želim, da se ne zgodi, kot je pri nas v navadi: da vzplamene in ugasnejo. —

Med naraščajem moških prvači g. Martinčević. Njegove naštudirane vloge pričajo, da imamo posla s talentom, ki bo še kos igralskemu poklicu, če se bo znal stopnjema poglabljati. Zato mu je potrebno mnogo resnosti, ki ž njo nadvlada ponajčešče napačne občutke, s katerimi publika nikdar ne štedi. V zadoščenje mi bo, če ga bom srečal čez leta na dobrem odru v dobri vlogi. — G. Sila razpolaga s kreacijo nekaterih tipov, ki pa so največkrat prepovršno izdelani. Sploh je površnost karakteristikon prevesne množine naraščaja. Na njej boleha prav znatno tudi g. Kralj. Zdi se mi, da manka večini naših začetnikov zadostno pridnosti in še več resnosti. Zato bodi povedano, da se umetnost nikjer in nikoli ne razodeva na zabaven način. Človek, ki se je posvetil katerikolisibodi panogi umetnosti, mora dobro znati, čemu se žrtvuje, kajti sicer utegne prav kmalu zabresti na smešno diletantsko pot. To uvažuje lahko tudi g. Šimenc, če mu hoče postati oder javna tribuna za razodevanje resnice in lepote, ki postajata potom umetnika last vseh ljudi. Morda se k temu vprašanju povrnem kdaj pozneje v posebnem članku.

V naslovni ulogi »Revčka Andrejčka« nastopi ravnatelj Skrbinšek. Vem, da ne bo v tej igri mankalo osobju niti ploskanja, niti pohvale, in morda niti kritike; toda vse to bodi za naraščaj samo tisto, kar sme biti: nekoliko izraz hvaležnosti in simpatije, in porok, da imamo ljudi, ki ljubijo predvsem tisto, kar prihaja iz duše in srcá.

Borzna poročila.

Trst, dne 23. aprila 1919.

Današnja borza je bila izvzemši parobrodne papirje t. j. Gerolimich in Lussino, ki sta pridobila približno 30 točk, prilično mirna n brez posebnih poslov.

Tendenca v splošnem dobra za vse papirje.

Tečaji:	
Austroamerikana (Cosulich)	900-905
Ger linich	2270-2300
Navigazione Libera Triestina	2150—2175
Lussino	2250—2270
Tripcovich	735—790
Martinolich	630—650
Premuda	805—825
Lloyd	1500—1600
Oceania	640—660
Dalmatia (par. dr.)	430—450
Cement „Spalato"	420—450
Krka	400—405
Tramway	255—270

MALI OGLASI

Če se je kdo bivših vojakov nahajal l. 1918 na zdravilišču v Csorni Ogrsko), je uljudno na prošen, da pošlje svoj naslov na inser. odd »Csorna" 3597

Dekle, služkinjo, Slovenko ali Hrvatico, pridno in pošteno, išče druž na 5 oseb brez otrok. Dobra plača. Torrebianca 28, III. Pertolt. 3 95

Urar sprejema popravila vr vseh vrst; delo točno, cene zmerne. Velkavrh, ul. Tigor 1, I I. 3457

Slovensko dekle išče mala družina. Dobi dobro plačo in hrano. Zglasiti se v pisarni Zentič, ul. Felice Venezian 5, od 1—12. P 120

Konj 5 let star se proda v Lonjerju 161. 3591

Učenca prijazne zunanjosti in primerne izobrazbe sprejmem takoj v trgovino z mešanim blagom. Hrana in stanovanje prosto. Ivan Zelen, Senožeče. 3590

Proda se steklena stena za pisarno. — Naslov pove ins. odd. 3593

Vsi v VELIKI DOL pri Komnu v nedeljo dne 27. t. m. ob 3 pop. kjer bo
VELIKA NARODNA VESELICA
z godbo, petjem, burkami ter z narodno igro »KRIVOPRISEŽNIK«.
K obilni udeležbi vabi ODBOR.

ZALOGA UR IN ZLATANINE na veliko izbero se vdobi pri **A. POVH v Trstu** TRG BARRIERA VECCHIA ŠTV. 3.

Danes otvoritev gostilne
RISTORANTE „ALLA POSTA"
Via Giorgio Calvini 18
Zajamčeno: najboljša vina in prvovrstna kuhinja.
Priporoča se udani A. STARC.

Naznanjam cenjenemu občinstvu, da sem prevzel dobroznano gostilno
„PRI TIROLCU"
preskrbljeno z izvrstnim domačim vinom. Topla in mrzla jedila so vedno na razpolago. Ribe. Starim in novim gostom se najtopleje priporoča JANKO KOŠUTA.

KREDITNI ZAVOD
za trgovino in obrt
Piazza Nuova 2 - TRST - Piazza Nuova 2
Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle. Daje v najem varnostne jeklene celice (Safe) v svojem okloplnem zakladu pod najboljšimi pogoji.
Uradne ure za blagajno od 9 do 13
Za varnostne celice od 9-13 in od 15-17.

! Skoraj zastonj !
Vino po 2 Lire. Žganje, rum, konjak, janež 50 stopinj po 8 L. Špirit 96 stopinj po 16 Lir.
Tvrdka APOLLONIO, Trst, ul. Amalia št. 10.

ZOBOTEHNIŠKI ATELJE
ARTURO COEN in VITTORIO TRAMARINI
zobotehnika v Trstu, ul. S. Giovanni št. 14, I. nadst: Ordinirata od 9-1 in 3-6 pop.

ZOBOZDRAVNIK
Dr. MRAČEK TRST
Corso 24, I. nadstropje
Ordinira od 9-12 dop. in od 3-6 pop.
Brezbolestno izdiranje zob, plombiranje in umetni zobje.

Zadnji teden! Zadnji teden!
Likvidacija!
Radi odstopa kupčije se prodaja po zelo ugodnih cenah vse blago v trgovini
Piazza della Borsa štev. 3
in sicer:
Delikatese, vina, likerji itd.
Lastnik JOSIP KISS.

Dr. O. MORPURGO
ZOBOZDRAVNIK v Trstu, ul. Gioachino Rossini 17, vogal ul. delle Poste.
:: Izdiranje zobov brez bolečin ::
PLOMBIRANJA. :: UMETNI ZOBJE.

PFAFF Stroj za šivanje in vezenje pravi nemški uzorci
Seidel & Neumann in „Singer" Gast & Gasser
Pogata zaloga vseh potrebščin. Mehanična delavnica za vsako popravljanje.
Tvrdka ustanovljena l. 1878 **FRANCESCO BEDNAR** Trst, ul. Cavana 19

UMETNI ZOBJE
z in brez čeljusti, zlate krone in tudi obrobki
VILJ. MTUSCHER koncesijonirani ZOBOTEHNIK
TRST, ul. 30. oktobra (ex Caserma) 13, II.
Ordinira od 9 predp. do 6 zvečer.

JADRANSKA BANKA
Delniška glav. K 30,000.000, Reserve K 8,000.000
Centrala: TRST
Via Cassa di Risparmio 5 - Via S. Nicolò 9
Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Ljubljana, Metković, Opatija, Split, Šibenik, Zadar, Ekspozitura: Kranj.
Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle.
Sprejema vloge v Lirah
na hranilne knjižice proti 5½% letnim obrestim v bancogiro-prometu proti 3% letnim obrestim. Na odpoved navezane znatne sprejema po najugodnejših pogojih, ki se imajo pogoditi od slučaja do slučaja.
Daje v najem varnostne predale (Safes deposites).
Blagajna posluje od 9 do 13.

Umetni zobje!
Zobotehniški ambulatorij
Občine štev. 370, I. n.
v hiši lekarne
Odprto od 9 do 1 in od 2 do 5
Občine

Dne 15. maja t. l.
se izselimo iz dosedanjih prostorov, zato prodamo vso obstoječo zalogo
angleškega blaga
za moške obleke in drugo po znižanih cenah.
BOHINEC & C., Trst
ul. Ponterosso št. 8, vogal ul. Nuova št. 13.